

BISERICA și ȘCOLA.

Fóe bisericéscă, școlastică, literară și economică.

Eșe odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului :	Prețul inserțiunilor :	Correspondințele să se adreseze la Redacțiunea dela
Pentru Austro-Ungaria pe ană . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicațiunile de trei ori ce conțină	„BISERICA și ȘCOLA“
„ „ „ „ „ jum. ană 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	Îar banii de prenumerațiune la
Pentru România și străinătate pe ană 7 „ — „	4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.	— „Tipografia diecesană în Aradă.“ —
„ „ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Rugăm pe onorați abonenti a caroră abonamente aū espiratū cu finele lui Iuniū, să binevoéscă a-le renoi, asemenea rugăm și pe abonenti în restanță cu prețulu jurnalulu pe semestrulă trecutū, ca să-și achiteze detoria lorū, câtū mai curândū la Administrațiunea tipografiei diecesane.

Redacțiunea.

Logos și Trinitatea.

I.

Ideea, carea-și află fundamentul în Evangelia lui Ioanū și care acestuia îi dă cheia spre înțelegerea demnității divine alui Isus, se însemnă în introducerea Evangeliei cu espresiunea „Logos“ (cuvântul). Christosul istoric nu este altul decât încarnata aparență a lui „logos“, carele a esistatū deja „la începutū“, și anume la Ddeū (pros ton theon) și singur este Ddeū (theos ființă divină), carele împreună a fost principiul operatoriu în creațiune și totdeuna organul mijlocirei pentru comunicarea vieții la lume: „lumina, care luminédă întrū întunerecū“, fără de care nime nu pôte cunoște pre Ddeū (I 18). — Ca „unulū născutū fiū“ (I. 14), a cărui tată, Ddeū, nu este în sensulū acela, cum este elū tată celorlalți ómenī (V. 18), ne putem face ideea despre logos numai ca ființă egală cu Ddeū (X 3; XIV 9; XII 45), de și nu este elū însuși Ddeū, ci chiar „cuvântulū“ provocatū din Ddeū. Tocmai ca și cuvântulū vorbitū de noi este după cuprinsulū seū spiritualū de o parte una cu ființa noastră, care firesce nu este însuși ea, dar totuși o represintă în aparență sa întrândă și operândă din afară, precum de altă parte iarăși este unū ce diferentū de consciința noastră, nouă obiectivū contra poziționalū, așa și logos în referința sa cătră

tatalū. Elū este ființa lui Ddeū însuși în aparența sa față de lume, dar iarăși după aparența sa în afară consciinței de sine a lui Ddeū contra-poziționalū, obiectivū. Da, acesta din urmă trebuie mai tare accentuatū, de cum ar părea după analogia cuvântului omenescū; *logos* este o de sine statătore ipostasă din Ddeū, de și de ființă egală (theos) însă este numai întrebarea, că avem noi a-ne închipui aceea în sensulū evangeliei lui Ioanū — cu consciința de sine personală, saū nu, despre care disputa teologilorū încă nu este resoltivă. Pasage ca XVII. 21. pentru o chiară consciință de sine despărțită, încât unitatea lui Christos cu Ddeū se pune în analogia cu unitatea sa cu credincioșii, dar totuși referința Christosului istoricū cătră Ddeū, nu se pôte deadreptulū transfera la Logos. În contra, locuri, ca I. 18. XVII. 5. dacă nu voim se admitemū ideei poetice prolixă, ducū nu mai puținū la consciința de sine a cuvântului (logos) față de Ddeū. De și în epistólele Filipseni (II 6 s. m) și Coloseni (I. 16. s. m.) ideea „cuvântului“ logos esistă după sensulū seū aproximativū, totuși aci lipsesce espresiunea și formulata noțiune, așa învățatura despre Logos în forma acesta este de a se privi ca caracteristică evangeliei lui Ioanū.

Dar și această învățatură a lui Ioan nu stă afară de tot nexulū cu desvoltarea istorică. Deja Test. vechiū nisuia, cu organe revelaționale, cari aveau problema a comunica pre Ddeū la lume, așa d. e. ángerii, a umplea lacuna între Ddeū și lume. De și la creațiune se arată cu ponderositate „cuvântulū lui Ddeū“ (I Moise 1. 3), totuși este îndepărtare mare dela acesta simplă descoperire a a voinței Ddeesci până la ipostasa de sine statătore. Dar în teologia iudaismului ulteriorū speculațiunea înaintéză tot mai multū cătră acesta țintă. *Memra* (cuvântulū) și *Shechina* (înfătoșarea mării lui Ddeū) în Targumim sunt aparenții a lui Ddeū însuși, totuși ocupă o pozițiune relativū

de sine statătoare față de faptele adâncu ascunsa ființă, de cea în sine inclusată requiescanta conștiință a lui Ddeu. În filosofia religiunii alexandrine *) atinge ideea „cuvântului“ [logos] prin acceptarea de elemente a filosofiei grecești perfecțiunea sa filosofică. Deja lumea ideală a lui Plato, ca celă din Ddeu purcesul *nous* (rațiune) productivă, formă un pod pentru înfătoșarea unei ipostase purcedînde din Dumneđu, unei substanțialisări a ideii divine. Așa filosofia alexandrină deja în sentințele, la Isus Sirach, cu deosebire în cartea înțelepciunii atribue „prudenței“ lui Ddeu un caracteru apröpe ipostaticu, personalu de sine statatoriu, admite însă pre lângă töte pătrundetorele ideii poetice numai nisce personificațiuni, și nu ideea unei ființe personale.

Prelucrarea ideii cuvântului (logos) în sistemul filosofic a efectuit-o în cea mai mare parte Philo (filosofu jido-hellenic din Alexandria, + c. 60 d. Chr.) Din elemente de ideii platonice, mai departe din filosofia stoica, și în fine din elementele Test. vechiu confluxă ideea cuvântului „philonic, care nu este numai o simplă ideă, ci o reală ipostatică, în lume operândă potență. Elu, (logos) primulă născută fiu a lui Ddeu, puterea creatore în lume, nici nenăscutu ca Ddeu nici născutu ca ömenii, dar ambelorü înruditü în ființă. Formând mijlocirea între Ddeu și lume elu (logos) ocupă, după conceptulü lui Philo, cam mijloculü între ängerii Test. vechiu și ideea lui Plato, nu în modü determinatü opärändü ca personă ci mai multü ca o simplă personificare de ideii. Din acéstă filosofä deci, după respändita dar de multü disputata pärere, s'a împrumutatü

*) Filosofia religiunii alexandrine. În Alexandria se desvöit sub Ptolomeii (323—30 n. de Chr.) o viață plină de spiritü, în care fură atrași și o mulțime de iudei. Prin acéstă deveniră două cercuri de ideii străine, iudane și grece, în o atingere bizară, și urmarea fu combinarea ambelorü la unü sistem, care se numi Filosofia religiunii alexandrine-*i u d a n e*. — Fundatorul acestuia este Aristobulus (pre la 175 n. d. Chr. Asem II Macb. I. 10). Representantulü celü mai însemnatü alü acestü sistemü este Philo. — Caracteristica acestei filosofii consistă în aceea, că ideile grecești, cu deosebire a filosofiei platonice, se transpuneau în revelațiunea vechii-testamentară. Pentru de a aduce Vechiul Testamentü în armoniä cu filosofia greacă se introdusă metodulü interpretärii alegorice a scripturei, care de multe ori produsera cu ușoritate contrariulü aceluia, ce sta în biblie. — Ideile principale sunt urmätorele: Ddeu se ia în modulü celü mai abstractü ca o esistență pură, fără însușire [predicätü], ascunsă, de si ca activitate personală, mai departe ca unü contrastü neimpăcatü față de cele marginite. De și lumea este plină de activitățile lui Ddeu, ea totuși nu este creată de elü, pentru că este imposibilü, ca materia, isvorulü, atot rölü, se purcedă din Ddeu. . . . Pentru de a-se stabili o referință între Ddeu și lume, se intercälädă ființe mijlocitöre. Aceste le creadä Ddeu ca ființe spirituale, cari mijlocescü la lume activitatea lui Ddeu. Ca cea mai sublimă din aceste ființe mijlocitöre se privește Logos (minteä, cuvântulü), remarcabila ideä în creștinism. — Ethica acestei filosofii purcede din ideii platonice: că viața sufletalü în ceste pämentesci este asemenea unei captivitäți, de sub care trebuie se ne eliberäm prin aschesă spre înälțarea sufletulü în lumea ideală și spre contemplarea absolutulü. — Aceste ideii filosofice se estinserä departe. Intre apöcristele Test. vechiu, „Înțelepciunea lui Solomon“ aparține acestei direcțiuni. Isolate se află ideii de felulü acesta și în scrierile lui Ioan și Paulü. Veđi Dähne, Geschichtliche Darstellung der jüdisch-alexandrichen Religionsphilosophie. Zeller, Philosophie der Griechen III.

suma ideilorü învătörii despre logos, precum ea se aratä în Evangelia lui Ioanü.

Ce s'a împrumutatü însă, este numai sumia ideilorü, încät desvöltarea creștino-teologică a ideii cristologice deja, nainte de a veni în atingere cu speculațiunea alexandrină, a efectuitü ideea unui Christosü preexistentü și numai formula sciintifică lipsia, — ideea dobendită deja a o fixa formalü. Învătörii despre logos formă însă din momentulü, când s'a aflatü ideea speculativă, basa speculațiunii cristologice și teologice.

II.

Spiritulü creștinescü încă dela începutü [dela Iustin Martir] a simțitü necesitate a căuta o formulă dogmatică pentru reprezentarea ideii despre Ddeu bäsätă pe revelațiunea lui Ddeu în Christosü, carea cu unitatea substanțială a lui Ddeu deodată esprimă și diferințele în unitate și care în fine s'a aflatü în dogma Triintätii.

Învătörii despre trinitate de și are puncte adnexätore în Test. vechiu, totuși este o greșală, când acele voim a le afla deja în elü (Test. v.) reprezentate. La töta întemplantarea putem dice că este o iluziune provocată prin unü prejudețü dogmaticü, dacă în usulü pluralulü: când Ddeu cu cetele ceresci sau ängerii se cuprinde în o unitate (I. Moise 1. 26 ; 11, 7), sau în triplicatulü „sântü“ (Isaia 7. 3), sau în binecuvëntarea triplă (IV. Moise 6. 24 s. c. l.) credemü, că trebuie se recunöscem în acele expresiunea învătörii despre trinitatea divină. Numirea duplă a lui Ddeu în o dicere, ca când ar fi mai multü ca o personă [II. Moise 34. 5. 6] se basedă mai multü pre o inhabilitate a limbei de cât pre scopulü, de a însemna mai multe persöne divine. Expresiunea „fiulü lui Ddeu“ (II. Moise 4. 22; Pslm. 2. 7; II. Împ. 7. 14) însemnă sau poporulü alesü a lui Ddeu, sau regele poporului aliätü, care ca reprezentantü a regelü nevedütü stă în o referință intimă cätträ Ddeu. *)

Spiritulü sântü în sensulü nou testamentarü nu apare în Test. vechiu. Se află însă în Test. vechiu o urmă evidentă a nesuinței, de a face diferință între Ddeu ca atare și fenomenele sale revelaționale, adecă: unü începutü a acelei ideii, care apoi se statori înțelegibilü în învătörii despre logos; dar diferința nu este astfelü, ca prin ea se esprime o diferință ipostatică în ființa lui Ddeu. În contră se ivescü în töte cärtile Test. nou ca momente principale a trinitätii ideile: 1] că personă lui Christos este tot în acelü mod, ca și tatälü, unü obiectü alü încrederei absolutü religiöse și de venerațiune religiösă, și 2] că creș-

*) Asem. Ioan 10. 34 s. m. cu privire la expresiunea „deii.“

tiniloră li-e posibilă comuniunea cu celă la ceriă înălțatulă Christos numai prin o eficacitate a tatălui și a fiului, — eficacitate divină — personală discernată (a s. spiritū).

Basa dogmei trinității este deci în Test. nouă învățătura despre persóna lui Christos, acărei divinitate este stabilită în scriptură, cu deosebire în vorbirile lui despre sine însuși. La locurile Ioan VI. 62; VI. 46; VIII. 58; XVI. 28; XVII. 24 își atribue Christos o esistență antică, eternă, și o gloriă eternă bāsată pe iubirea antică a tatălui, din care causă Ioan și Paulū aū aplicatū la cristologie învățătura alexandrină despre logos, în care recunoscerea antice și eterne existenții a lui logos a fost fixată. Celū d'întăiū numesce pre logos d'adrechtulū theos. — Venerațiune religiōsă și adorare pretinde Christos Ioan V. 23. espresū pentru sine, și în cerculū apostolescū i s'aū oferitū aceste așa de pozitivū, încât I. Corint. 1. 2. creștinii se însemnaū d'adrechtulū ca *epikalomenoi tō ónoma tou kyriou hemon Iesu Xristu*. Mai este încă de consideratū, că Paulū adevereză divinitatea lui Christos Gal. 1. 1. și 11—12 indirect cu cea mai mare pozitivitate.

Personalitatea spiritului sânt lamurită din Ioan XIV. 16; Fapt. Ap. V. 3; XV. 28; XVI. 6; Rom. VIII. 16. 26 și I. Corint. II. 10, în cari locuri spiritulū sânt e caracterizat ca unū subiectū, care are cunoscintă, care deșteptă ideile pozitive, cu cari omulū întră în o referință morală. Că acēsta reprezentare a spiritului sântū însă nu este a-se socoti de imaginabilă, se lămuresce de acolo, că în alte locuri a s. scripturi spiritulū sânt se pune într'un rēndū coordinatū cu tatălū și fiulū. Afară de I. Cor. 12. 4—6 și II. Cor. 13. 13. mai trebuie aci consideratū și Mat. 28. 19. La loculū cest din urmă însemnatū se numesce spiritulū sânt lângă Tatălū ca și fiulū, așa dară discernatū tot în modulū acela ca și fiulū de tatălū. Toți trei deci se deosebescū ca persōne subsistente; toți trei însă se numescū la olaltă unulū *ónoma* Dđeū viū, în numele căruia botezândulū se botéză.

Basa desvoltărei dogmatice a fost la începutū învățătura despre logos, însă în modū vacilū, venindū cu deosebire personalitatea „*cuvēntulū*“ (logos) numai cu încetulū la recunoscere. Ireneū și Tertullian nu cutedă încă, a-o exprima pozitivū; abia Clemente Alessandrinulū ia pre logos dreptū ipostasă. Tot așa și învățătura despre spiritulū s. a fost multū timpū preste tot vacilă. Iustin și alții îl identifică cu logos, precând Ireneū, Teofilū și Tertullian recunoscū în elū pre vechiū testamentariulū *sofia*. Unii îl semnifică de creatură, alții de servulū lui Dđeū. — Abia cu Origen veni procesulū dogmaticū-istoricū în primulū seū stadiū la resolvire, prezentândū

acela [Origen] 1) pre spiritulū s. ca ipostasă divină și 2) subordinēndū pre logos tatălū și pre spiritulū sânt fiulū.

În contra acestui subordinaționism tot în acelu timpū se desvōltă în biserică așa numitulū monarhianism, esercitatū în diferite forme. Praxeas, Beryll din Bostra și Noet din Smyrna (prima jumătate a secl. III.) vedeau pre fiulū și spiritulū sânt nu ca subsistenții personale diferite de persóna tatălui, ci numai ca modalități, poteri și moduri revelaționale a unei persōne a lui Dđeū. Deducēndu-se de acolo, că după acēsta (învēțatură) a patimitū tatălū pe cruce, a începutū forma acēsta de monarhianism a-se numi în batjocură patripassianism. Alții monarhiani se preseravū firesce contra aceste deducțiuni, condemnādū (Theodotus ho scytheus, fullō, argasitoriulū și Artemon, ambii din secl. II.) în tōtă forma învățătura despre logos și divinitatea lui Christosū. — Într'o față modificată a fost mai apoi forma din tăiū a monarhianismulū reprezentată prin Paul din Samosata și Sabellius (secl. III.)

În controversele ambilorū episcopi omonimi Dionisiū din Alesandria și celū din Roma (secl. III.) veni mai întâiū antitesa vederilorū subordinațiane și monarhiane la o expresiune clară, și în certele ariane ajunse prin simbolulū niceanū la o resolvire definitivă, pronunțāndu-se egala ființă a fiului cu tatălū și eschidēndu-se ideia subordinațiunei. Symb. Nicaenum pronunță adecă dogma: Christosū este *hios tu theou gennetheis ek tou patros monogenēs* ce se mai deslucisce cu aditamentulū: *toutestin ek tēs usias tōu patros, theos ek theou*. Dispușețiunile dogmatice a conșilului niceanū s'aū completatū prin conșilulū ecum. din Constantinopolū 381. Față de afirmările arianilorū și semiarianilorū: că spiritulū sântū ar fi o creatură provocată prin fiulū, o învățatură, care cu deosebire a fost reprezentată prin fostulū episcopū Macedoniū din Constantinopolū (Pneumatomachi, macedoniani) spiritulū s. s'a aședatū prin dogmă în acea relațiune, ca și fiulū (*ek tou patros ek poreyōmenon syn patri kai hiō proskyniomenon kai syndoxalomenon*. *)

Augustinū, pe acărui timpū mai subversa unile indoeli în privința divinității spiritului s., dede învățături despre egalitatea ființei prin arătarea analogiei în diferitele părți a spiritului s. o confirmare științifică (De Trinitate), iar așa numitulū simbolū atanasianū conșilulū învēțătura în meritulū principalū. — Numai în biserică apusană se acudă la învățătura bisericei

*) Asem. Atanasius, Epist. ad Serap. I; Basiliu, De spiritu s. c. 1. s. m.; Grigore din Naz., Orat. 35.

unū adausū, care dede ansă la certe între ea și cea orientală, adecă dogma sancționată bisericesce mai întâiu la Toledo 598: că spiritulū s. nu numai dela tatălū, ci și dela fiulū purcede (Filioque.)

Învățătura cea dominată de dialectică dusă în pericolū triteismulū prin învățătura monofisitului Philoponus (secl. VI.) carele pe base aristotice află cele 3 ipostase ca particularele în conceptulū generalū a divinității și le diferi de faptica ființă a lui Ddeū, precum și prin învățătura nominalistului Roscellin combătută de Anselm. (sec. XI).

Școlastica se sili, după modelulū lui Augustinū, a cuprinde relațiunea persónelorū divine după analogii psihologice.

Reformațiunea nu modifică nimicū în dogma trinității. Contra antitrinitarilorū ea susținu tôte otărîrele bisericeii vechi. Melanchthon căuta a produce pentru adevărulū dogmei unū argumentū scientificū. Totuși mai târđiū din incidentulū dezvoltării ideii trinității se condamnă dogma atât de sistema reformată câtū și de cea luterană, valorândū aci că dogma trinității este simplici-ter irațională și de spiritulū omenescū neexplorabilă. Armenianilorū, carii înnoiră vechia învățătura subordinațională, urmară în secl. XVIII. raționalistii supranaturaliști, pre când proprii raționaliști condamnă învățătura ca contra rațională. — Schleiermacher declară învățătura despre trinitate ca o mărturisire nu nemijlocită a cunoștinței creștinesci; elū reiectedă formele vechi bisericesci despre relațiunea persónelorū cătră unitate și așteptă o readucere a aceloră la începutulū lorū.

Filosofia mai nouă, care a împrumutatū lui Iacob Böhme învățătura despre diferențele interne în ființa lui Ddeū, a descoperitū în învățătura trinității o idee adencă, pe care caută a o desvolta propriuminte independinte de învățătura bisericeii; ea (filosofia) a vedutū în trinitate întréga dramă a vieții ddeū-omenesci, care ca tôte dezvoltările trece prin thesis, antithesis și synthesis, și cele 3 momente, cari d'odată formedă momentele personalității divine: a infinitului, eternului și a promovării finitului la infinitū, le recunosc în cele 3 persóne. (Schelling. Hegel Straus.)

Totū asemenea și Rothe (Ethik I.) a aședatū 3 momente spre constituirea persónei divine: fiulū [*das Sein*], natura, personalitatea. Alții vedū în cele 3 persóne trei diferite referințe a lui Ddeū cătră lume saū în urmă reîntorcū la primitiva trinitate revelațională: Trei suntū, carii mărturisescū în ceriū, și acești trei una suntū: — De-o ființă — nedespărțite.

E. B. Herendescianulū.
preotū.

Papismulū și starea actuală a Bisericeii ortodoxe în Regatulū României.

de
Episcopulū Melchisedecū.

(Continuare).

Despre episcopia catolica de la Bacău cetim următoarele la unū autoriū modernū Ungurū: „Acéstă episcopie s'a creatū în loculū celei de la Siret, în anulū 1401 de cătră Papa Bonifațiu IX-lea, cu învoirea regelū Poloniei Vladislau și cu a voevodului Moldovei Elie. *) Acéstă episcopie bacoviană în anulū 1414 s'a dotatū cu nouē prerogative de cătră Papa Ioan XXIII-lea. Totuși acéstă episcopie în anulū 1439 era fără de episcopū, căci Papa Eugeniū IV-lea o recomandă îngrijirei lui Benedictū episcopulū Severinului, ca elū să o căpuescă cu călugări Minoriti. În Bacău a fost încă și o monastire franciscană, care în anulū 1576 era încă locuită de căți-va Franciscani. Din raportulū lui Marcū Bardini Archiepiscopulū de Marchianopole, carele în anulū 1646 a întreprinsū o visitațiune canonică în Moldova, vedemū că celū din urmă gardianū franciscanū alū monastirei de la Bacău era unū Ungurū anume Franț, carele se numia Ferez Baratulū“ (Hunfalvy. Die Rumänen. p. 126). Dacă ne uitămū la relațiunile istorice adunate din documente catolice, găsimū adesea orī urme de mari triumfuri ale catolicismului în România; întâlnimū adese episcopate catolice decretate de Papa, și Episcopi catolici chirotonisiți de Papi cu titluri de localități române; nu odată domni și țerile române declarate de uniți cu Biserica Romei. Însē în faptă era cu totul alt-felū. Principatele Române, la fundarea lor în veaculū 14-lea, au avutū unū însemnatū contingentū de nobili și poporū românū emigrați din Ungaria de persecuțiunile religiōse și politice ale Papilorū, episcopilorū și regilorū catolici ai Ungariei, carii pe teritoriulū acela îi desmoștenise cu totulū pentru religiunea și naționalitatea lor. De acea ei în noua lor patrie au adusu cu sine ura și ferirea de papismū, ca de dușmanulū celū mai mare alū esistenței lor naționale, și cu atâta mai multū s'au lipitū de Biserica ortodoxă a orientului, în carea, ei vedeau mântuirea lor de cursele străine ale papismului și ale statelorū catolice — Ungaria, Polonia și apoi Austria. Tolerând în țara lor Biserica catolică ca o confesiune a locuitorilorū catolici din țară, ei s'au păzitū fōrte de propagarea catolicismului în țară, care aducea cu influența bisericescă a Papei, influența politică a statelor catolice. Cu deosebire s'au ferit ei de a admite în țară episcopate catolice stabile; ci numai episcopi vizitatori carii se arătau din când în când prin țară și cu modestie visitaū parochiele catolice, și-și făceau raporturile lor la locurile respective, de unde se trimiteau. Este adevăratū că Domni, ca persóne politice, și pentru a păstra bunele relațiuni cu puternica Biserica a Romei și cu statele vecine catolice da protecțiunea lorū episcopilorū catolici vizitatori, și misiunilorū catolice din țară; îi apărau, ba chiar le chărăziaū scutiri și averi. Dar acei Domni ce s'ar fi simțitū că inelinau cătră catolicismū, și erau gata a deveni organe ale papismului, perdeau domnia, une-orī și viața. Antipatia contra catolicismului la Români, a fost mare tot-da-una așa

*) Hunfalvy, de la carele împrumutăm acestū pasagiū, greșese numind Elie pe domnūlū țarei. La 1401, era Domnūlū în Moldova Alexandru celū bunū tatălū lui Elie. Acesta s'a suitū pe tron la 1432 împreună cu fratele său Ștefan.

că dicerile: papă, papistaș, papism, erau sinonime cu: dușmănia nempăcată contra națiunii și Bisericeii române. Iată cum descrie Dimitrie Cantemir privirea Moldovenilor asupra Papismului, pe la începutul veacului 18-lea: „Nici o religie nu este urită Moldovenilor ca cea papistă. Ei dicu că toate cele lalte religii eretice sunt cunoscute, și prea lesne se înțelege depărtarea lor de la Biserica ortodoxă; însă Pa-piștii ascund chipul lor cel de lupu supt pele de oie, căci ei une-orî numescu pe ortodoxi: frați, și une-orî: schismatici și akefali, pentru că nu cinstescu pe Papa ca pe unu capu alu Bisericeii; iar alte-orî îi numescu: eretici. Și pentru aceea prostimea nu pôte să deosăbescă binele de rău ca să se pôtă păzi de veninul lor.“ (Descrierea Moldovei p. 283),

Să ne întorcem acum la urmărirea documentelor istorice despre episcopatele și misiunile catolice în România.

Cum că Biserica catolică nu avea episcopi stabili în România se vede și de acolo, că în anul 1434, cardinalul Iulian legat papal în Germania, a încuviințat misiunilor Minoriți din Galiția și Moldova a avea unu altar portativ, ca să pôtă servi liturgia, a lăți creștinismul adică (celu papal), și a aduna eleimosine de la credincioșii, cari locuesc în provinciile Galiția și Valachia, fără amesticul „Skismaticilor, ereticilor și păgânurilor“ (Hăjdeu. Archiva ist. t. I, part, I, pag. 177).

După Sinodul de Florența (an. 1438), la carele au participat și Bisericile Române din Moldova și Muntenia, ura asupra papismului a devenit mai mare în tot orientul. Vornicul Urechie vorbindu de rezultatele acestui Sinod dice: „atâta zavistie a ațîțat (Sinodul florentin) că în loc de împreunare, nici să audă de numele papei și a Bisericeii apusului, socotindu-o în loc de călcătore a legii. De care lucru, de era mai nainte de acelu Săbor ne îngăduință ceva între aceste biserici, era nădejde că se vor toemi și vor veni la împreunare; iară după acelu Săbor, atâta urăciune stătu între amândouă Bisericile, de nu se potă vedea cu dragoste, ci una pre alta hulesce și defaimă, și una pre alta vrea să o pogore și să o calce.“ (Letop. t. I. p. 106). În adevăr după acestui Sinod, și mai tare s'a pronunțat antipatia Românilor asupra papismului. Românii au mersu până acolo, că s'au deslegat de legăturile spirituale cu patriarhia de Constantinopole, din causă că patriarhul împreună cu împăratul bizantin și cu mai mulți din Episcopii greci primise la Sinodul florentin unirea cu Biserica papală. De aceea Românii din amândouă țerile iarăși s'au pus în comunicațiune spirituală cu Biserica de la Ochrida, care nu participase la acelu Sinod (Letop. t. I. p. 106).

În anul 1476, după ce marele Stefan a purtat o strălucită biruință asupra Turcilor în Județul Vaslui, a trimis daruri Regilor Poloniei și Ungariei și Papei de la Roma, cerend cooperarea lor contra inamicului creștinescu — imperiul Turcesc (Letop. t. I. p. 129.) De acestui elan al Moldovenilor profitand unu Episcopu Catholicu, anume Petru, cu învoirea Marelui Stefan și cu bine cuvântarea papei Sixt IV-lea a făcut o procesiune catolică la Biserica lor. Isvorul catolicu, de unde împrumutăm această nu numesce anume locul unde s'a făcut procesiunea, ci îi dice numai „major ecclesia Moldaviensis;“ dar noi credem că această a fost la Bacău, de unde și Episcopii visitori purtau numirea de

„Bacoviensis“ și unde aveau o monastire, precum am vedutu.

Asemenea procesiune s'a făcut în anul următoru și la Cetatea Albă (Moncastrum), unde de asemenea Catholicii aveau o Biserica și unde se dusesse același Episcopu visitoru (Hunfalvy. Die Rumänen. p. 127).

Cu toate acestea pe timpul Marelui Stefan s'a întâmplat în Moldova unu din acești Episcopi visitori o mare nenorocire: Elu fu ucisu de săteni Români din satul Orțescii în ținutul Neamțului, precum se constată din unu documentu al monastirei Neamțului datu în anul 1522 de Stefan celu tîneru Mitropolitulu Teoctist. Marele Stefan s'a indignat de această faptă brutală, și a pedepsit satul prin confiscarea unei părți din moșia sătenilor, anume aceea unde s'a săvârșit crima. Stefan celu tîneru a datu acelu locu de sânge Mitropolitulu Teoctist.

Papismul profita de toate ocaziunile politice, spre a se infiltra mai adâncu în țară. Așa în anul 1504 Domnul Moldovei Bogdan, ar fi dorit să ia în însoțire pe princessa Elisabeta sora regelui Poloniei Alecsandru, dar i s'au pus condițiuni, pre care elu nu le-a putut primi, anume: Bogdan să primesc obiceiurile Bisericeii apusului cu totă curtea sa, să urmeze orânduielei rămlenesci, și să facă biserici în țară, în care preoții papistași pe orânduela papei, de rând să slujască, și singuru papa să întărescă cununia lui Bogdan Vodă cu sora lui Craiu Alexandru, și să se plece Bogdan Vodă cu totă țara Craioru leșesci. (Letop. t. I. p. 147).

În anul 1511 Bogdan, dupre sfatul părintelui său Marele Stefan, s'a aliatu cu Turcii pentru totdeauna ca să pôtă mai siguru resista contra politiceii cotropitoare a Ungarilor și Polonilor. Cea dintăiu condiție a fost: respectarea legilor țerei, politice și bisericesci. Acesta o făcuse Românii din Muntenia încă mai dinainte, pe la finele viacului 14-lea, sub Mircea celu Mare. Și în adevăr Turcia a fost pentru Români o puternică apărare contra propagandei religioase catolice și contra tendințelor de cucerire politică. Omenii de stat ai Turciei au privit la propaganda papistă ca la precursorele cuceririlor politice, și de aceea o au împedicat pe toate căile: prin Patriarhia de Constantinopole și prin concursul lor politicu și militaru.

În anul 1514 s'a început în Apusu luptele protestantismului contra papismului. Șincai se exprimă la această ocaziune ast-feliu: „a bine-voit Dumneđu a certa mândria Romei prin mădulările ei“ (Cronica Rom. Tom. II. a 1514). Biserica Moldovei a fost în pace despre papism până la Domnia lui Despot Vodă. Acesta ca să se facă Domnu s'a pus mai întâiu în serviciul politiceii leșesti și a Bisericeii papiste. Elu ocupand tronul în anul 1561, cu ajutoriul Polonilor, a adus cu sine și unu Episcopu catolicu anume Ioan Liubcenie, precum și călugări misiunari și alți popi papistași în țară, le a făcutu o Biserica la Cotnariu și școlă, au adunat acolo bibliotecă, a adus dascăli papistași — nemți și poloni (Letop. t. I. Append p. 67). Despot însu în sufletul lui era Calvin încă de când făcuse cunoscință în Germania cu capii protestantismului, și nu îndelungu a favorizat papismul. Stricându-se cu protectorii sei catolici din Polonia și devenind urit în țară, în contra lui s'a formatu o partidă mare. Celu întâiu a căduț jertfă Episcopulu catolicu Liubcenie, otrăvit de boerii revoltati contra lui Despot, ca sfetniculu

celu mai istețu alu rēutățiloru lui Despot. Acesta profită de mórtea lui Liubcenie spre a se declara Calvin. S'a căsătoritū cu ficia lui Martin Zaborovski, castelanulu de Cracovia unū nobilū polon, deaseminea Calvin, dar cu mare influență în Polonia, și-a formatū o gardă numerosă de Unguri Calvini, și-a adusū dascăli și sfetnicii Calvinii din Polonia, între cari se amintese ca celu mai de frunte magistrulū Lismanii (Letop. t. 1. Append. p. 68. Compară viața lui Despot, de Grațian). Misiunea catolică aședată de Despot în Cotnariū a ramasū acolo îndelungū, unde a avutū și o monastire, care a duratū multū timpū și a avutū și ore-care avere, formată din daniile Catoliciloru din țară (Letop. t. 1. Apend. p. 67). Biserica acēsta, precum vom vedē nu târziū a cădutū în stăpânirea Iesuițilorū.

În anulū 1564 în Polonia s'a întrodusū ordinulū Iesuițilorū, cu destinațiune de a combate Protestantismulū; dar elū curând s'a declaratū dușmanū de mórte și Bisericeii ortodoxe din provinciile polone, și nu s'a opritū de la tóte violențele până ce a trasū la unirea cu papismulū pre toți creștiniū ortodoxi de acolo. Ei au acaparatū acolo direcțiunea politică și intelectuală. Ori unde intraū Iesuiții fundaū școle pentru educarea tinerimeii în spiritulū lor, în cât peste o sută de ani tot teritoriulū polon era presăratū cu colegii și cu școle Iesuitice, și s'a formatū epoca acea fatală pentru națiunea polonă, cunoscută în istorie sub numirea de *perioada Iesuitică*. Persecuțiunile Iesuitice contra ortodoxiei în Polonia au provocat necontenita intervențiune a Rusiei pentru protegerea ortodoxiei, și în fine distrugerea Poloniei.

Iesuiții din Polonia, precum îndată vom vedea, n'au scăpatū din vedere nici România noastră.

În anulū 1584 Papa Grigorie XIII-lea recomandă Mitropolitilorū români calendariulū sēu cel nou; dar Mitropolitulū Moldovei Georgie Movilă îi respunde, să lase pe Români în pace cu cālindariulū lor (Chron. Rom. Șinc. t. II. p. 238).

În anulū 1587, domnind a doua óră Petru Șchiopolū în Moldova, unū bărbatū cultū, evlaviosū și deștept, a cređutū că se va putea mai bine păstra în Domnie, dacă se va pune sub protecția religioasă și politică a Papei de la Roma. La acēsta fu elū îndemnatū de secretariulū sēu Bartolomeū Brutti, grec albanez renegatū, fórte priceputū și papistū zelosū. Iesuiții aveau acum unū bunū pretextū de a se amesteca în afacerile Țerilorū-Române; acesta era: disrădăcinarea Protestantismulū carele se răspândise printre Sașii catolici din România. Brutti imputernicitū de Petru Vodă scrie lui Anibalū nunțiuulū Papei în Polonia, arătându-i sentimentele catolice ale Domnului, și concursulū lui spre suprimarea ereticismulū dintre Sașii și ungurii din Moldova, ilū rógă a trimite în Moldova căți-va Iesuiți, cărora promite a le da o biserică bogată în Iași, unde sunt mulți Sași și Maghiari. Din tóte părțile au începutū a curge scrisori aprobătóre și încurăgiătóre cātră Petru Vodă: de la Nunțiuulū papalū, de la Papa Sixt V-lea, Soliovski Archiepiscopulū de Lemberg, etc.

În anulū 1588, Petru a respunsū la aceste scrisori, mulțamindū, rugându-se de părintesca ocrotire, făgăduind concursulū sēu pentru stărpirea eresurilor, și spre a introduce reforma în Biserica țerei sale. În urmarea acestorū corespondențe sosi în Moldova o misiune Iesuitică, compusă din unū directorū, numitū Stanislău Varszevicki, și trei membri, doi că-

lugări și unū mireanū. Ei sosiră în luna Septemvrie și găsiră pe Petru Vodă la cāmpū în corturi, din cauza ciumei lățite în oraș. Varszevicki îi oferi spre suvenire o carte ilustrată cu icónele martirilor. Principele începu o conversațiune despre întâietatea tronulū Sântulu Petru, și trecu apoi la aprofundarea mijlócelor de a ajunge la scopulū lor comunū, și mai cu sēmă fundarea unū Seminariū catolicū, pentru care Varszevicki, vedēndū lipsa visteriei domnesci, promise unū ajutoriū din partea Papei. Acēstă misiune Iesuitică a duratū în Moldova numai doi ani (Arch. ist. Hajd. t. 1. p. 1 pag. 174). Puterea cea mare a Iesuiților a îndemnatū și pe unū altū pretendentū la Tronul Moldovei, anume: Ștefan, carele se dicea fiulū lui Alexandru Lăpușneanul, a cere ajutoriulū Romei pentru a se face Domnū. Acesta încă fu protegiatū de Poloni, și de Iesuiți, cari se desgustase de Petru Vodă, pentru neactivitatea lui la împlinirea făgăduințelor date în favórea papismulū. Scriitoriū papiști citēză în favórea pretendentulū Ștefan și o scrisóre a Mitropolitulū Moldovei Anastasie și a Episcopulū de Roman Grigorie, cātră Papa. Dar acēsta nu este de cređutū; căci pe acelū timpū în Moldova era Mitropolitū George Movilă. Aceste tripotagiuri Iesuite și tendințe ascunse de apropiere cu papismulū și cu politica apusană se cunoscură în țēră, și la Pórtă; Petru Vodă fu destituitū și în loculū lui veni Aron Vodă. Petru, ne mai avēnd locū unde se aciua în țāră, purcesă la Roma; dar a muritū pe cale în munții Reției (Cron. Rom. Șinc. t. II. p. 243) iară sfetniculū sēu Brutti, după ce căpătase de la Poloni titlulū de nobleță, iară în Moldova se îmbogățise, în anulū 1591 fu înecatū în Nistru din ordinulū Voievodulū Aron. (Arch. ist. Hajdău t. 1. p. 1. pag. 175).

În Muntenia la 1583. Petru Cercel s'a făcutū Domnū prin intervenirea papei Grigorie XIII-lea, și a regelui Franciei, promițēnd elū pentru acēsta a introduce papismulū, în țara sa. Pentru care în același anū Iesuitulū Antoniu Posevin, neobositulū agentū de pretutindenea alū papismulū, a visitatū atât Muntenia, cât și Moldova. Dar Domnia lui Cercel a fost scurtă (Relaț. istor. despre țērile române. p. 9).

În anulū 1595 Ștefan Răzvan, cu ajutorulū lui Batori principele Ardealulu, vine cu óste în Moldova și ocupă tronulū surprinđindū pe Aron, pe carele ilū trimite prinsonier în Ardealū. Batori, carele se temea ca nu prin propaganda din Polonia să se atragă Moldova în partea ei, trimise cu Răzvan și unū Episcopū catolicū de ai sēi, ca să conducă papismulū din Moldova în folosulū Ungariei. Domnia lui Răzvan ținu numai unū anū, și fu omoritū de Ieremia Movilă, carele ocupă tronulū cu putere adusă din Polonia, și negreșitū alungă și pe Episcopulū lui Batori. Sigismund Batori s'a jăluitū papei Climent III-lea asupra lui Zamoiski protectorulū lui Ieremia și asupra Poloniei, pentru că se amestecă în afacerile Moldovei și ale Valachiei și pentru tendința de a lua sub autoritatea lor aceste țeri, care ar fi aparținēnd lui Batori, și prin elū, lui Rudolf împēratul Germaniei. Papa a scris o epistolă mâniașă cātră Sigismund alū III-lea regele Poloniei și *idolulū Iesuiților*, dicēnd, că prin pretenția asupra Moldovei și a Valachiei, Polonia distrugea interesele nu numai ale casei austriace, credincioasa slugă a Bisericeii catolice, dar și a întregii creștinătăți. Sigismund s'a grăbitū a trimite la Papa pe secretariulū sēu de corónă, cu esplicație, că țērile acēstea din vechime ar fi moștenire a Poloniei, că

măntuite de cătră dânsa de jugul turcesc, ele în mânele ei vor fi o apărare chiar pentru Austria și Ungaria (Relaț. istor. despre țer. rom. p. 27).

Ieremia Movilă, și totă familia Movilească a fost foarte devotat politicei polone, pentru care a și dobândit nobleța polonă, și spre a ajunge la Domnie a făgăduit a lucra pe de o parte pentru uniunea bisericăscă cu papismul, iară pe de altă parte pentru incorporarea României la regatul polon. De aceea Polonia cu Iesuiții s'ei au combătut din resputeri pre Michaiu Vitezul, și au pus în locul lui pe fratele lui Ieremia, pe Simeon Movilă (Thes. mon. ist. t. II. p. 141.) Movileșcii însă ajunși la Domnie, n'au putut face mult pentru propaganda latină; căci nu erau secundați de țară. De aceea într'un tractat secret încheiat de Ieremia cu Sigismund regele Poloniei, în anul 1597, pentru vasalitatea țerei cătră Polonia, între altele s'a stipulat, că „legea grecăscă se va păstra neatinsă.“ Mitropolitul Georgie Movilă, după ce în Biserica Romei s'a introdus calendariul nou, a cerut și dobândit dela Papa un privilegiu particulariu, că catolicii din România să țină serbătorile lor după calendariul vechiu al Bisericei ortodoxe, pentru a petrece mai nesuperați între cei de legea grecăscă (Thesaur. mon. ist. t. II. pag. 146—148). Acastă dispoziție se păstrează în Moldova până astăzi și s'a păstrat și în Muntenia până în zilele noastre, sub Papa Piu IX-lea, când Iesuiții de astăzi au introdus acolo calendariul catolic pentru ca catolicii să se deosibescă mai mult în cele bisericăscă de cătră Biserica română, și pentru ca se aibă motiv a lucra pentru introducerea lui și în biserică română.

În anul 1599 Papa a trimis dela Roma pe un episcop catolic, ca să viziteze Bisericăle catolice din Moldova și Muntenia. Dar Episcopii catolici din Polonia, anume Episcopul de Camenița și Archiepiscopul de Lemberg, pretindiau pentru dânsii „jus visitandi“ (dreptul de a visita) asupra Moldovei, ca cei mai apropiați. Papa însă a refuzat aceste pretențiuni, și a dat instrucțiuni nunciului său din Polonia, Episcopului de Regio, ca să protégă pre Episcopul rânduit, carele a plecat la destinațiunea sa, și să respingă pretențiunile menționate, ca nefundate (Hajd. Archiv. istor. t. I. part. II. p. 118.)

În timpul turburărilor urmate pentru tronul Moldovei sub urmașii Movileștilor (1611—1617), un nobil strein, Ioppecourt din Lotaringia, carele a participat în acele turburări împreună cu Polonii protectorii Movileștilor, ne spune în memoriile sale, că atunci se afla un Episcop catolic în Moldova carele locuia la Cotnariu, unde erau și călugări franciscani, cari administrau Sacramentele latine, în lipsa altor preoți; deasemenea spune, că religiunea catolică nu era împedată în exercițiul ei în Moldova (Thesaur. monum. istor. t. II. p. 16.)

Dintr'o carte domnescă a lui Istratie Dabija Vodă din anul 1662, se vede că în Bacău esista încă Monastirea catolică de acolo, ală căreia superioru purta numirea de „bărat“ și avea proprietate în târgușorul Trebeșu. Domnul scutesce pe târgoveții din Trebeșu de olac, podvezi și de ori-ce învăluele din partea Părcălabilor și Brănișterilor. În acea carte se spune, că acest drept de scutelă l'au avut Bărații dela Bacău și dela alți Domni anteriori. (Foe pentru minte. an. 1845. p. 25.)

În altă carte a lui Duca Vodă, din an. 1665, se vorbesce de un Episcop vizitator, intitulat: „Ar-

chiepiscopul dela Episcopia Ungurăscă din Bacău, și să autoriză de Domn a judeca după obiceiul lor cestiunile de căsătorie ale Sașilor și Ungurilor cari sunt papistași de lege;“ să certe să globescă, precum este obiceiul lor, și nimeni altul să nu se amestice. (Foe pentru minte. an. 1845. p. 25.)

Antonie Roset Vodă, într'o carte a sa din anul 1675, adresată slujitorilor domnesci din ținutul Bacăului și din totă țara, pomenesce de Episcopul vizitator Unguresc, anume „Ioan Zambatei Burcută dela episcopia ungarăscă din Târgul Bacăului, precum și pentru toți preoții și țercovnicii lui, cari sunt din clirosul bisericei lor, fie unde în țară,“ și se poruncesce ca ei să fie scutiți de toate dările, precum au fost miluiți și de alți Domni mai dinainte; nici în cestiunile lor de judecări să nu se amestice slujitorii domnesci afară de greșale mari de furțișagă (ib idem. p. 37.)

În anul 1679 Papa Inocentiu IX-lea trimite vizitator în Moldova cu titlul de Bacoviensis pre Piluzzi Episcopul de Marcianopole. Acest Piluzzi, cu doi ani mai înainte în calitatea sa de misionar în Moldova, publicase la Roma un catichis catolic în limba română, cu litere latine (Archiv. istor. t. I. p. I. pag. 176.)

Miron Costin în relațiunea ce dă în versuri polone despre poporul Moldovei, și ală Munteniei, în anul 1684, vorbind de ierarchia bisericăscă a Moldovei, amintesce și de Episcopatul catolic de Bacău, care se intitulă: „ală bisericălor catolice din totă țara Moldovei;“ că diecesa lui se întindea și asupra Bugiagului, unde avea puțin catolici în Cetatea-albă, în Tighinea și în cele 7 sate hănesci (Archiv. istor. t. I. p. 169.) Însă noi șcim deja, că acest Episcop nu ședea în Moldova, ci în Lemberg, sau aiurea, și numai atimpure vinea de vizita Eparchia sa.

Românii aveau deplină cunoscință de obiectele credinței, prin care biserică ortodoxă se deosebesce de cea latină sau papistă. Pe lângă aceea, că respingea primatul Papei asupra bisericei creștine universale, Românii după mărturia lui Dimitrie Cantemir ținău „Mărturisirea Credinței după cum au alcătuit'o, sfinții Părinți la Niceea, și adăogirea Papistă: „Și dela fiul“ o lepădău, și pentru purcederea sântului Duchă credeaș aseminea, precum țice Christos la Evangelia dela Ioan. Și după cum nu primiaș purcederea dela Fiul, aseminea nu primiaș nici adăogirea lui Palama, care țice: „Dela Tatăl singur.“ Aveaș șapte Taîne, și cina cea de taînă o ținéu după așezarea sfinților părinți, a lui Vasilie celui Mare, și a lui Ioan Chrisostomului, și o sevêșiaș cu pâne dospită, și se împărtășiaș sub amândoué formele, a pânei și a vinului (Descrier. Moldovei p. 285.) Ico-nenele sfinților le cinstéu, însă nu cioplite, ci numai zugrăvite, dar țicéu că numai singur lui Dumneșéu se cuvina adorare (latreia), și credéu, că dreptii încă nu au ajuns desevêșit desfătarea raiului, ci o aștéptă până la ziua judecării împreună cu Pavel. Și au într'u sufletele lor nădejde fără îndoială, care le pricinuesce lor bucurie nespasă, încât nu le lipsesce nimica pentru vredniciele lor. Iară pentru purgătoriu nu cred; însă adevereză, că peccatele cele mai mici se pot țerta și după môrte prin rugăciunile bisericei și prin milosteniă. Sânta scriptură o cetesc în biserică după talmăcirea celor 70 de descăli, iară Vulgata și toate celelalte talmăciri le lepădă (Descrier. Mold. p. 283.)

(Va urma)

La cestiunea reviziunii cărților bisericești rituali.

Sub acest titlu publică „*Foia bisericească*” organul Metropoliei din Blașu un fel de vot separat în privința reviziunii și editării cărților bisericești, puse în lucrare de sântul sinod al bisericești ortodoxe din România.

Noi comunicăm acest vot al ierarhiei bisericești române gr. catolice, sperând să se vor desamăgi și acei puținii români, cari credă încă că biserica Românilor uniți cu Roma, în privința cultului și ritului păzesc aceleși obiceiuri cu biserica ortodoxă română. „Telegraful Român” și „Biserica și Școla” au spus de altmintrelea mai dinainte că episcopatul gr. catolic nu va participa la reviziunea cărților bisericești cu episcopatul ortodox, căci: „*Acésta ar fi contra scopului de a fi așa numitul greco-catholicism numai o stare de tranzițiune către papism.*” *Foia* din Blașu acum confirmă pe deplin cele susținute de noi, ba face încă și nouă revelațiuni, d. e. că Episcopi români gr. catolici au specială *instrucțiune dela Roma* în privința reviziunii cărților bisericești ca ele se fie oglinda fidelă a credinței catolice. Dar se ascultăm ce dăce organul oficial al Metropoliei unite din Blașu:

„De un timp în cōce foile românești se ocupă tare mult cu cestiunea reviziunii și retipăririi cărților bisericești rituali. Între multele lucruri, ce s'au scris cu privire la cestiunea acésta, mai însemnată pentru noi este imprejurarea, că unele foi numite ortodoxe și-au exprimat dorința, că episcopatul român ortodox în revederea cărților rituali se consulte și episcopatul nostru greco-catolic, fiindcă cărțile acele se folosesc și în biserica noastră. Nu ne este cunoscut, ca dorința acésta se fiă aflat resunet și la episcopatul ortodox din România. Ma după ce am vădut, ce alarm a făcut episcopatul ortodox din România, pentru-că cu scirea și învoirea guvernului, în care pot se aibă tōtă încrederea, s'a înființat una miseră Mitropoliă catolică în Bucuresci, nici nu mai putem crede, că una atare dorință va fi îmbracișată de episcopatul ortodox, deși nouă de altmintrele nu ne pare de loc rău, fiindcă biserica noastră și fără de acea din considerațiunii forte grave nu ar poté lua parte la atari consultări. Că mai ânteu abstragând dela alte considerațiuni mai momentōse dogmatice, noi suntem una minoritate mică față cu biserica română numită ortodoxă, și așa vocea noastră nu ar cumpăni nimica în atari consultări, și în urmă ni s'ar impune nesce cărți rituali, la acăror revedere noi numai cu numele am conlucrat.

„Afară de acea cărțile noastre cele mai multe sunt deja revădute și edate cu litere latine. În cărțile aceste revădute și edate de noi s'a format deja una limbă curată românească și una mulțime de termini buni și frumoși, cari sunt deja împământeniți în biserica noastră. Biserica numită ortodoxă are înse se facă de abia acum începutul. Astfel noi, cari am percurs deja una cale lungă în cestiunea acésta, nu putem se ne întōrcem înderépt și se mai percurgem încă odată dela început calea acea la oaltă acum cu biserica ortodoxă, carea poté că va lua altă direcțiune.

„Înse pre lângă motivele aceste de oportunitate mai sunt și altele motive mult mai momentōse dogmatice, pentru cari noi nu am putea face cauză comună cu biserica numită ortodoxă în revederea și e-

darea cărților bisericești. Este cunoscut, cumcă cărțile conțin credința bisericești. Din care cauză și trebuie se fim cu mare luare aminte la revederea lor. Și noi și avem instrucțiunea noastră dela Roma, după care avem se ne ingrigim de revederea cărților bisericești, ca ele se fiă una oglindă fidelă a credinței. De instrucțiunea acésta noi nu voim se ne abatem cu nici unu preț, ori ce va fi.

„Cestiunea cea mai grea însă la una revedere și edare comună a cărților rituali se nasce din pusețiunea cu totul diversă a bisericești noastre de biserica numită ortodoxă. Biserica noastră unită este una parte a unei bisericești estinse preste tot pământul, a bisericești catolice, care vighedă cu atențiunea cea mai mare asupra unității în credință. Noi dela unitatea acésta în credință nu voim se ne subducem cu nici un preț, ma am fi gata a suferi ori ce, decât ca se ne abatem barem și numai una cirtă de la credința acésta. De aci de sine urmédă, că la revederea cărților noastre rituali, măsima noastră trebuie se fiă credința acésta a bisericești universale, și prin urmare noi avem se țintim în acolo, ca credința acésta să se oglindeze în tōte cărțile noastre.

„În urmă revederea cărților rituali este unu lucru sacru. Acsioma noastră sună: *Sacra sacre sunt tractanda.* Prin urmare noi avem să le revedem după credința noastră, și nu putem face de loc cauză comună cu nimene care lapădă credința acésta.” etc.

Aceste declarațiuni umfate de aroganță și unu orgoliu propriu peste măsură, cuprind deodată și unu vedit disprețu cătră biserica ortodoxă română și direcțiunea de cultură națională, ce urmăresce.

Biserica Românilor uniți nu poté face cauză comună cu biserica românilor ortodoxă, după foia din Blașu, pentru că ei deja aci percurs calea, pe care biserica română ortodoxă abia acuma începe a călca; ei a revădut și edat deja cele mai multe cărți bisericești cu litere latine și și-au format o limbă proprie bisericească. Noi aceste le scim forte bine, dar tare bănuim că limba din cărțile bisericești publicate în Blașu cu litere latine este limba poporului român unitu. Apoi dacă în privința cuprinsului lor cărțile bisericești trebuie se fie oglinda fidelă a credinței, se ne permită onorabili teologi dela Blașu, dacă de altă parte vom pretinde și noi că, în respectul limbei, ele trebuie să fie oglinda fidelă a limbei poporului, nu a filologilor și gramatiștilor.

Dar confrății dela Blașu ne mai spun că din motive dogmatice ei nu pot face cauză comună cu biserica ortodoxă în privința cărților bisericești, fiind că după părerea Dlor, participând cu ortodoxii la reviziunea cărților și primind oșei-cuma edițiunea făcută de biserica română ortodoxă, prin acésta ar rupe unitatea de credință cu Roma, unu lucru, care dacă s'ar adeveri, ar desavua tot trecutul bisericești române gr. catolice, care până cu 20—30 ani în urmă nu avea alte cărți bisericești rituale, decât cele usitate în biserica română ortodoxă.

Ne place a crede însă că opiniunile emise de jurnalul din Blașu sunt opiniuni individuale, care, abstracție făcând de teologii casuici, nu vor fi împărtășite nici pe departe de inteligența laică a bisericești române gr. catolice.

La Nr. de față alăturăm unu suplementu de $\frac{1}{2}$ cōlă.

Suplementul la „BISERICA și ȘCOLA.” Nr. 29.
Anul VII. — 1883.

D i v e r s e.

† **Necrologiu.** Veduva Ana Diamandi născută Zsiga și fiu orfanii Nicolau și Iosif în numele lor și a numeroșilor consăngenii cu inima frântă de durere anunță, cumcă iubitul său și respective neuitatul tată: *Nicolau Diamandi* comerciant și membru al reprezentățiunei orașanesci astăzi în anul etății 50 și al căsătoriei fericite 24 după suferințe îndelungate și-a dat nobilul suflet în mânele creatorului. Remășițele pământesci se vor astrucea după ritul bisericeii gr. or. în 26 Iuliu după mēdădi la 3 ore în cemetierul gr. or. din loc. Oradea-mare, 24. Iuliu 1883. Fiă-i țarina ușoră și memoria binecuvântată!

* **Societatea pentru fond de teatru român,** va ține adunarea sa generală de estimp în Lipova; cu această ocaziune Comitetul central de primire va aranja în favorul fondului societății „*Concertu*” compus din cântece vocali, pe piano și din declamațiuni în ziua de 6. August a. c. n., în ospătaria la „*Regele Ungariei*” cu începere la 8 ore sera. Prețul de intrare pentru o persoană: Locul I, 1 fl., II. 80 cr., III. 50 cr., Partere 30 cr. Iar în 7. August comitetul central de primire va aranja unu „*Balu*” a căru venit este merit societății pentru fondul de teatru român. Prețul de intrare pentru familie 3 fl. pentru persoană 1 fl. Ofertele să se trimită D. cassariu al Comitetului: Iosif Suciū, în Lipova (B. Lippa).

* **Spre știință.** Comitetul subscris, instituit pentru îndeplinirea celor de lipsă pentru primirea dlor oșpeți, cari vor lua parte la adunarea generală a „*Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român din Transilvania,*” ce se va ține în Brașov în zilele de 17, 18, 19 și 20. August, st. v. își ia voia prin acesta a ruga pe totii acei domni și dōmne, ce au de gând a asista la această adunare generală să binevoescă a-o face această cunoscut până cel mult 10. August st. v. domnului avocat Nicolae Strevoiu, președintele comitetului, strada Scheilor Nr. 146. Brașov, în Iulie 1883. Comitetul de primire.

* **Mulțumită publică.** Subscriși, în numele Comitetului parochial gr. or. rom. din orașul Vinga aducem adēncă mulțamire Prea On. Dōmne veduva Iohana Glas născută Reinholz locuitoare în Vinga, care a dăruit Biserica noastră, procurându-i 22. scaune în preț de 110 fl. v. a On. Dōmnei Maria Barbosū născută Miculescu, care a dăruit Biserica noastră cu o masă și unu acoperemētū [masariū] frumos și unu sfeșnic; multū On. Domni cari la inițiativa bravului nostru deputat sinodal mirēn din cercul electoral Vinga, Spect. D. avocat Georgiu Lazar, — care nu întrelasă nici o ocaziune de a premerge cu exemplu bun întru darea obolului seū spre scopuri bisericesci și culturale în genere, în specialū însē pentru Comuna noastră bisericescā din Vinga, — au avut bună voință a concurge la comperarea ornateilor bisericesci necesarie pentru cultul divin, de cari Biserica noastră era fōrte seracā, prin subscrierea Dlor la lista portată de laudatul nostru deputat Georgiu Lazar, care a și deschis lista de contribuire cu 10 fl. după care au urmat DD. deputați sinodali Ilustritatea Sa Dr. Iosif Gal cu 5 fl. Magnif. Vic. Babeșu cu 2 fl. Paul Rotariū, M. Veliciū, P. Gavrillette,

E. V. Babeșu, Nicolau Zigre, V. Beleşu, M. Sturza, C. Gurban, Oncu, E. V. Stanescu. E. Creciunescu, E. Fejer, L. Ionescu Sig. Popoviciu, P. Tempea, David Nicora, P. Milovan, V. Mangra, G. Popa, M. Bocșian, P. Suciū, Ath. Mera. I. Tieran, V. Paguba, Z. Stefan, Teodor Filip, A. Mihailoviciu, A. Filip, T. Fașie, Ier. Beleşu, cu câte 1 fl. v. a. asemenea ca privați D. D. Ign. Papu, A. Diaconovici, Dr. Pipoșu, Ceontea, B. Suciū, Dr. Selceleanu, G. Popoviciu, Grozda preot. Ter. Rațu și Botto era cu câte 1 fl. v. a. — la oaltă 60 fl. v. a. din care sumă 20 fl. s'au rezervatū pentru adaugerea la banii meniți pentru repararea Bisericeii, era restul de 40 fl. v. a. s'a decisū prin Comitetul parochial a se procura ornateile bisericesci trebuincioșe, cu care ocaziune Spectatulū Domnū adv. G. Lazar a dat o nouă dovēdă de interesare față de biserica noastră prin aceea, că neputēndu-se procura ornateile numai cu cei 40 fl. au mai contribuit ulteriormente încă 20 fl. v. a. pentru a acoperi prețul de 60 fl. pentru care faptă marinimōsa și dēmnă de imitat primescă precum dlū inițiatoriū așa și dd. contributori cea mai adēncă mulțamită și recunoștință din partea noastră. Și în fine, Prea Onor. dd. preoți de presinte administratori parochiei acesteia, M. Russu și I. Cotta parochii comunei Monostor, cari din competența lor a binevoit — la rogarea președintelui — a dona 45 fl. v. a. pentru repararea casei parochiale, pentru care faptă primescă ambiū adēncă noastră mulțamită. Vinga, (cot. Timis.) la 1 Iulie 1883. Pentru comitetul parochial: *Nicolau Luchin*, not. com. parochial, *Cost. Barbosu*, președintele com. par.

C O N C U R S E.

Pentru postul de profesor de *agronomie și grădinăritū* la institutul diecesanū de teologie și la celū de pedagogie se deschide prin această concursū cu terminū până la 25. Augustū a. c. st. v.

Salariulū este 600 fl. Competenții își vor trimite petițiile cătră „Consistoriul diecesanū gr. or. în Caransebeș” și le vor instrua cu următoarele documente: 1) Atestatū de botezū 2) Atestatū despre studiū gimnasiale, reale sau din școla cetățenescă. 3) Atestatū despre studiile de agronomie și grădinăritū. 4) Atestatū despre eventuala pracsă în agronomie și în grădinăritū.

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 2. Iuniū 1883.

Consistoriulū diecesanū.

Se escrie concursū pe stațiunea învățătorescā gr. din *Saravolla*, Comitatul Torontal, cu termin de alegere pe 28 Augustū a. c. st. v.

Salariul anual. 300 fl. quartir liber, 2 org. lemne de foc, pentru încăldirea cuptoarelor paie din destulū; 1½ lanțū estravilanū de aratū.

Recurenții au se producā testimoniū despre absolvirea Preparandiei, calificatiune, și atestatū de moralitate, pre lângă limba maternă, și a Patriei vor fi preferiți cei ce știu nota de cântări, înainte de alegere au a-se presenta în vre-o duminēcā ori serbătore în biserică spre dovēdirea desterității în cântare și tipic. Recursele să fie adresate Comitetului școlarū și anume președintelui *Alexa Matei*.

Saravolla, 8. Iuliu. 1883.

Comitetulū parochialū.

În conțelegere cu Dlū *Mita Dolga*. m. p. prot. inspect. Școlar.

Devenind văcantă stațiunea învățătorescă din *Blazsova*, prin pensionarea învățătorului Sava Popescu, în urmarea ordinăciunei Venerab. Consistoriului din Caransebeșu, dto 17. Martie a. c. Nr. 135. S. prin această se escrie concurs, pentru întregirea postului învățătorescă din comuna Blazsova protopresbiteratul Jebelului cottul Timișului, cu termin până la **6. August a. c.**

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: 130 fl. 20 meți grâu; 20 meți cucuruz; 6 cloftori de lemne din care are a-se încălzi și sala de învățământ; 4 jugere de pământ; 8 fl. pentru conferință; cortel liber cu două chili și grădina de legumi.

Doritorii, cari voiesc a ocupa acest post, aș trimită recursele lor, amăsurat statutului org. bis. adresate Pré O. Domn Alesandru Ioanoviciu, protopresbiteru în Jebel.

Blazsova, în 29. Iunie 1883.

Comitetul parochial.

George Lupșa, m. p.
preot și președinte de comitet par.

În conțelegere cu Prea Onor. Domn Protopresbiteru și inspectoru de școle **Alesandru Ioanoviciu.**

Pentru ocuparea postului învățătorescă la școla gr. or. din *Tolvadia*, ppresbiteratul Ciacovei se deschide concurs cu termin de alegere până în **28. Aug. a. c. sf. v.**

1) Salariul anual în bani gata 166 fl. 2) grâu 24. Hetl. și 60 litre. 3) Pentru conferință 10 fl. 4) Pentru scripturistica 10 fl. 5) 7. stângen de paie din care are a se încălzi și sala de învățământ. 6) 1³/₄ jugere de pământ arătoriu. 7) Dela fiecare înmormântare la care va fi poftit 20 cr., érá decă ilu va petrece la sânta biserică 40 cr. 8) Cortel liber cu 2 chili și bucătărie.

Petițiile instruate în înțelesul stat. org. adresate Comitetului parochial din Tolvadia să se trimită oficiului ppresbiteral rom. gr. ort. în Ciacova până la terminulu de mai sus.

Tolvadia, în 12. Iuliu 1883.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Paul Miulescu, m. p.** adm. ppresb. și ases. const.

Pentru ocuparea postului învățătorescă la școla conf. gr. or. rom. din *Foen*, ppresbiteratul Ciacovei, se deschide concurs cu termin de alegere până în **21. Aug. a. c. sf. v.**

Salariul anual: 1) În bani gata 200 fl. 2) Pentru conferință 10 fl. 3) Scripturistica 5 fl. 4) 4 orgii lemne foc 40 fl. 5) 55 meți grâu, 6) 2 jugere pământ arătoriu, 7) Dela fiecare înmormântare la carea va fi poftit 50 cr. 8) Pentru încălzierea școlei paie câte va cere trebuința 9) cortel liber cu grădina intravilană.

Petițiile instruate conform statutului organicu bisericesc, adresate Comitetului parochial din Foen, să se trimită Oficiului protopresbiteral rom. gr. or. în Ciacova până la terminulu de sus.

Foen, în 12. Iuliu 1883.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **Paul Miulescu, m. p.** adm. ppresb. și ases. consistorial.

Dupăce în parochia de classa a două *Parhida* în protopresbiteratul Lunca, lângă preotulu nepotinciosu de acolo s'aă încuviințat aplicarea de capelanu temporalu, — spre deplinirea acestui postu cape-

lanialu, din partea acestui Consistoriu, pe basa concludusulu luat cu respectivulu comitetu parochialu se escrie concursu pe lângă următoarele emolumente:

1) Usufructulu pământulu parochialu de 36 jugere catrastrale arătoriu și fenațe iară 12 jugere pășune, — în jumetate computat, representă: 280 fl. 2) Competința de biru în bani 20 fl. 3) Venitul ștolare întregu fără de nici o detragere 100 fl. 4) Cortelul închiriat în jumetate prin parochulu nepotinciosu iară în jumetate prin capelanulu alegend.

Capelanulu alegend va avé a conduce oficiulu parochialu și a împlini tôte funcțiunile preoțesci în această comună pentru folosirea beneficiulu susespusu, iară după mórtea parochulu nepotinciosu va deveni în folosirea întregulu beneficiu parochialu.

Competinții pentru acestu postu capelanalu vor avé a produce calificațiunea prescrisă în §. 15. lit. b. din regulamântulu congresualu, iară recursorile bine instruate sub terminu *de 30 de zile dela întâia publicare* a le tramite comisariulu consistorialu Toma Păcala asesoru consist. și parochu în Zsáka p. u. B. Ujfalu.

Oradea-mare, 4/16. Iuliu, 1883.

Consistoriulu eparch. gr. or. oradanu.

Ieroteu Beleşu, m. p. vicariu episcopescu.

Se escrie concursu pe stațiunea învățătorescă din *Sânt. Mihai rom.* protopresbiteratul Timișorei, cu terminu de alegere pe **7/19. Augustu a. c.**

Emolumintele anual sunt: 150 fl. 40 meți de grâu 8 orgii de lemne din care are să se încăldescă și școla, 2 jugere de pământ și cuartiru liberu cu grădina întra și estravilană.

Dela recurenți se cere, ca să se prezenteze în vre-o Duminecă în s. biserică pentru a-și areta dexteritatea în cântare și tipicu, érá recursele ajustate conform legi, să se astérnă până în 2/14. Augustu a. c. la adresa dlui inspectoru de școle per Vinga în Szécsány.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Iosif Grădinariu, m. p.** insp. școle.

Se escrie concursu pentru ocuparea postulu învățătorescă din *Pustinișu*, cott. Torontalulu, cu terminu de alegere pe **6/18. Augustu a. c.**

Emolumintele anual sunt: în bani 105 fl. v. a. și 12 fl. pentru măcinat, 50 meți de grâu, 100 fontii clisă, 50 fontii sare, 6 chile lumini, 2 orgii de lemne, 8 orgii de paie din care se va încălzi și școla, dela înmormântări 20 cr. și jumetate din venitul pomăriei.

Recurenții se-și astérnă petițiunile ajustate după tôte recerințele până la 2/14. Augustu a. c. cătră subscrisulu inspectoru de școle per Vinga în Szécsány.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Iosif Grădinariu, m. p.** inspect.

Se escrie concursu pentru deplinirea vacantei parochii de classa I. din opidulu *Șiria*, cottu Aradulu, ppviteratul Șiriei (Vilagoșulu) cu termin de alegere pe **15/27. Augustu a. c.**

Emolumintele sunt: 1) una sesiune pământu arătoriu. 2) birulu preoțescu dela 200 case și anume: dela cei cu pământu una măsură iar dela jeleri 1/2 măsură bucate și 3) ștolele îndătinate dela 200 Nr.

Recurenții sunt avisați recursele lor ajustate conform §. 15. lit. a) a regulamântulu pentru parochii adresate comitetulu parochialu din Șiria a-le trimită părintelu protopresbiteru Giorgiu Popoviciu,

în Ménes per Gyorok, până în 10/22. August a. c. cele întrate mai târziu nu se vor lua în considerare; și a-se prezenta în vre-o duminică sevă sărbătore în biserica din Șiria, spre a-și arăta desteritatea în oratoriă și cântu.

Șiria, la 10/22. Iuliu 1883.

Comitetul parochialu.

Cu scirea mea: **Georgiu Popoviciu**, m. p. protopresviteru.

Pe basa ordinațiunei Ven. Consist. alu Aradului de dto 28. Maiu a. c. Nr. ad 557 din 1883, se escrie concursu pentru îndeplinirea vacantei parochii de clasa II din comuna *Minișu*, comitatul Aradului, protopresviteratul Șiriei (Világos) cu termin de alegere pre **14/26. August a. c.**

Emolumintele sunt: 1. Unu pătrariu sessiune pământ aratoriu, 2. în biru preotescu: a) dela fiesce care proprietariu de $\frac{1}{8}$ sessiune pământu una măsură de grâu, b) dela fiesce care proprietariu de casă câte una măsură cucuruz sfermatu, c) dela jeleriu 50 cr. v. a. 3. în arinda aloru 6 jugere competență de pașune câte 2 fl. v. a. și în fine; 4. Ștölele usuate dela 280 numere.

Recurenții sunt avisați recursele lor ajustate conform §. 15. lit. b. alu regulamentulu pentru parochii adresate comitetulu parochialu din *Minișu* — ale trimite părintelu protopopu **Georgiu Popoviciu** în Ménes per Gyorok, până la terminulu de 5/17. August inclusive, și a-se prezenta în vre-o Duminică sevă serbatore în biserica din *Minișu* pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și cântu.

Minișu, la 5/17. Iulie 1883.

Comitetul parochialu.

In conțelegere cu Protopopulu tractualu.

În urmarea ord. Venerab. Consist. eparchialu din Caransebeșu dto 2. Iunie 1883. Nr. 312. școl. pentru îndeplinirea stațiunei învățatoresci din *Cebza*, comitatul Torontalului, protopresviteratul Ciacovei, se escrie concurs cu termin de alegere pre Duminica din **14. August 1883 st. v.**

Emolumintele anuale împreunate cu acest post sunt: 1) Salariu în bani gata 420 fl. v. a. 2) Pentru lemne învățatoriulu 40 fl. 3) Spese pentru conferință 10 fl. 4) Păușalu pentru scripturistica 10 fl. 5) Remunerațiune ca notariu a comitetulu parochialu 10 fl. 6) Pentru curățirea și încăldirea salei de învățământu 30 fl. 7) Lemne pentru încăldirea salei de învățământu 30 fl. 8) Patru jugere și jumătate pământu estravilan. 9) Dela înmormentări unde va fi poftitu 50 cr. v. a. 10) Cuartiru liberu constatatoriu din două chilii, bucătărie, grajd etc. și grădină de legumi în mărime de 800⁰⁰. Acesta stațiune învățatorescă fiind de clasa primă, dela recurenți se recere se posedă calificațiune eminentă, avind a cunoșce și arta mușicei vocale, spre a putu instrua și conduce corulu vocalu deja esistente în comună.

Doritori de a recurge la această stațiune învățatorescă sunt avisați că pre lângă cele poftite în punctulu precedentu a-și instrua recursulu lor conform prescrișloru din stat. org. bis. și alu subșerne M. O. D. adm. prot. **Paul Miulescu** în Ciacova, adresate cătră comitetulu parochialu din *Cebza*.

În fine comitetulu parochialu din *Cebza* ar dori ca competenți să se înfățișeze până la alegere în vre-o duminica, sașu serbatore în comuna *Cebza*, spre a-și arăta desteritatea în cântarea bisericească.

Petru înlesnirea călătoriei recurenților acelora cari vor voi a-ne cerceta și vinu cu calea ferată până la stațiunea *Zsebel*, comuna bis. din *Csebz* le va trimite gratuitu trăsura a colo și retoru, decă despre venire de timpuriu va fi de respectivulu avisată. *Csebz*, în 26. Iunie 1883.

În numele comitetulu parochialu.

Alesandru Bugarin, m. p. președinte com.

In conțelegere cu mine: **Paul Miulescu**, m. p. adm. protopresviteru și ases. consist.

Din lipsa recurenților neputendu-se face alegerea de preot pentru deplinirea parochiei vacante de clasa a III-a din comuna *Căpet*, prot. *Jebelulu*, se escrie concurs nou cu termin până în **15. Aug. st. v.**

Emolumintele sunt: 41 jugere pământu aratoriu de clasa II și a III-a și 4 jugere de fenu cu stola usuată dela 107 case cu 508 de suflete.

Doritori de a ocupa parochia acesta au a-și trimite recursurile sale instruate conform stat. org. bis. și Regulamentulu pentru parochii părintelu protop. **Alesandru Ioanovici** în *Jebel* până la indicatul termin.

Dela recurenți se recere a-se prezenta în vre-o Duminica sașu serbatore în s. biserica din locu spre a-și arăta desteritatea în cântu și cele pastorale.

Căpet, în 29. Iunie 1883.

Comitetul parochialu.

In conțelegere cu protop. Dist.

Conform ordinațiunei V. Consist. diecesan alu Caransebeșulu dto 9. Maiu a. c. Nr. 282. S. se escrie concurs pentru postul de învățatoriu la școla confes. gr. rom. din comuna *Căpet*, în protopresviteratul *Jebelulu* cu terminulu de concurare până în **15. August a. c. st. v.**

Emolumintele sunt: 100 fl. în bani, 12 meți de grâu, 12 meți cucuruz, 6 orgii de lemne din care are a-se încăldi și școla, 2 jugere de livadă, 6 fl. pentru curățirea școlei, 6 fl. pentru conferințele învățatoresci, $\frac{1}{2}$ jgeru de grădină estravilanu, dela fiecare înmormentare unde va fi poftitu 20 cr. și cuartiru liber cu $\frac{1}{2}$ jgeru de grădină pentru legumi.

Doritori de a ocupa acestu postu sunt avisați a-și trimite recursurile sale bine instruate conform stat. org. bis. și regulamentulu pentru învățatori părintelu protopresviteru **Alesandru Ioanovici** în *Jebel* până la indicatul termin.

Căpet, în 3. Iulie 1883.

Comitetul parochialu.

In conțelegere cu Protopresviterulu tractualu.

Conform ordinațiunei Ven. Consistoriu alu Aradului de dto 19 Maiu a. c. Nr. 1266 și 1388 B. din 1883, se escrie concursu de nou pentru îndeplinirea vacantei parochii de clasa I-a din opidulu *Păncota*, comitatul Aradului, protopresbiteratul Șiriei [Világos] cu terminu de alegere pre **7/19 Augustu a. c.**

Emolumintele sunt: una sesiune de pământu aratoriu comasat, birulu preotescu computatu în bani gata 150 fl. v. a. cari se primescu din casada cultulu gr. orient. ștölele usuate dela 140 de case și cuartiru în casa parochială cu grădină de legumi.

Recurenții sunt avisați recursele lor ajustate conform § 15 lit. a. alu regulamentulu pentru parochii, adresate comitetulu parochialu din *Păncota* — ale trimite părintelu protopopu **Georgiu Popoviciu**

în Ménes per Gyorok; și a-se presenta în vre-o Duminecă ori serbătore în biserica din Pancota spre a-și arăta desteritatea în oratorie și cantă.

Pancota, la 19. Iuniu 1. Iuliu 1883.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu mine: **Georgiu Popoviciu**, m. p. ppresvit. ală tractulă Șiria.

Pentru deplinirea parochiei de clasa III-a din **Bunea**, protopresbiteratulă Hasiașului, prin acăsta se escrie concursulă cu termină de alegere pe ziua de **31 Iuliu st. v. a. c.**

Emolumintele sunt: 1. plațu parochială de câte jumătate jugeră intra și estravilană; 2. una sesiune de pământă; 3. dela 100 Nr. de case biră câte una măsură de cucurușă în bômbe; 4. stola îndătinată și anume: a) pentru una molitvă 20 cr. b) pentru una logodnă și cunnă la olaltă 5 fl. c) pentru una îngropăciune simplă la cei mari 3 fl. 50 cr. iar la prunci până la 7 ani 1 fl. 20 cr.

Recurenții sunt avisați recursele loră, — adjectate conform prescrișeloră stat. org. până inclusive 29 Iuliu st. v. a. c. a le trimite părintelă protopopă tractuală **Georgiu Creciunescu** în Belințu, și în vre-o Duminecă ori serbătore a-se presenta în biserica din locă, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipiculă bisericescă.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu mine: **Georgiu Creciunescu**, m. p. protopresbiteră.

Pentru deplinirea postului de capelană din comuna **Cheșa**, protopresbiteratulă Orășii-mari pre lângă $\frac{1}{3}$ parte din întreaga dotațiune a parochiulă de acolo **Vasilie Moga** care computată la olaltă dă o sumă de 250 fl. v. a. și cortelă regulată.

Doritoriă de a ocupa acest postă a-și trimite documintele loră instruite în sensul statulă organică Domnului comisariă consis. **Iosif Pința** p. u. Hollod în Gyanta celă multă până în ziua de **7 Augustă v.** când de odată se va ține și alegerea.

Cheșa la 26 Iuniu v. 1883.

Comitetul parochială.

Înțelegere cu mine: **Iosif Pința**, m. p. comisariă consis.

Se escrie de nouă concursă pentru ocuparea postulă de suplinte învățătorescă pre lângă neputinciosulă învățatoriă **Pavelă Dragană**, din comuna bis. gr. or. română confesională **Rusova-veche**, aflătore în diecesa Caransebeșă, ppteratulă Bisericeă-albe, comitatulă Caraș-Severină, amăsurată părintesceă ordinațiună consistoriale dto 4. Maiă și 18. Noemvre, 1882. Nriă 282 și 652. Scol. cu termină până în **20. Iulie a. c. st. v.** în care ziua va fi și alegerea suplintelă.

Emolumintele învățatoriulă sunt: a) în bani gata 73 fl. 50 cr. v. a. b) 56 Klg. de clisă 30 fl. c) 56 Klg. sare 6 fl. d) 12 Klg. lumină 8 fl. e) 20 meți cucuruză și 12 meți grău în natură, din acăsta alegendulă suplinte învățatorescă va capeta $\frac{2}{3}$ și $\frac{1}{3}$ va rămănea neputinciosulă învățatoriă câtă va trăi, pre lângă $\frac{2}{3}$ din salariă mai are suplintele încă 20 metri lemne din care are a-se încălăi amesurată și școlă, 10 fl. pausală conferențională, 10 fl. pausală scripturistă, grădină de legumă, două jugere de pământă arătoriă și cuartiră liberă.

Doritoriă de a ocupa acestă postă sunt avisați a-și trimite recursele loră bine instruate conform st. org. bis. regulamentulă pentru învățatoriă **Pré On. Domnă** protopresviteră **Iosif Popoviciu** în Iamă până în 18. Iuliu a. c. st. v. că cele târșie nu se voră considera.

Rusova-veche, în 19. Iunie 1883.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu Propotpresviterulă tractuală.

Pentru ocuparea definitivă a postulă de învățatoriă în comuna bisericescă **Jaca**, (**Zsăka**) protopopiatulă Orășii-mari, prin acăsta se escrie concursulă, cu termină de alegere pe ziua de **24. Iulie (5. August) a. c.**

Emoluminte: 100 fl. v. a. în bani gata; 16 cubule și două măsuri grău de pâne; — banii și grăulă se solvescă respective măsură anticipativă în rate trei lunare; — $\frac{1}{4}$ sesiune de pământă arătoriă dimpreună cu dreptulă de pășune ce cade pe $\frac{1}{4}$ de pământă, — pământulă arătoriă îlă lucră comuna bisericescă, ori va solvi învățatoriulă 15 fl. pentru lucrarea aceluă; — stôlele: dela mortă mare 1 fl. dela mortă mică 50 cr. dela cunină 40 cr.; pentru conferințele învățatoresce are dela comuna bisericescă trăsură în natură și 60 cr. la și; cortelă liberă cu grădină de legumă.

Recursele adjustate conform prescrișeloră statulă organică și Ș-lă 6. art. XVIII. 1879. — și adjectate comitetulă parochială, să se trămită **Préonoratulă** Domnă protopopă **Simeonă Bica** în Oradea mare până inclusive 20. Iulie (1. Aug.) 1883., avindă recurenții în vre-o Duminecă ori serbătore a-se presenta în biserica spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipiculă bisericescă.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu mine: **Simeonă Bica**, m. p. protopopă și inspectoră școlară.

Concursă de licitațiune minundă.

Comitetul parochială gr. ort. română din comuna **Uzdin**, cottul **Torontal**, conform planulă și preliminarulă de spese aprobată de Venerab. **Consist. gr. ort. din Caransebeș** din 21. Iunie a. c. Nr. 538. escrie concursă de licitațiune publică minundă pentru repararea și renovarea turnulă și frontulă bisericeă cu prețulă de esclamară 8158 fl. 27 cr. v. a. carea licitațiune se va ținea în localitatea școlă din **Uzdin** la **20. Iulie** adevă **1. August st. n.** la 10 ore înainte de amădăi an. 1883.

Se avisăză deci acei domni arhitecți cariă ar dori a întreprinde acăsta lucrare de timpuriu pre terminulă sus îndicată proveđuți cu ună vadiu de 10% să se presinte la licitare, unde după efeptuirea licitarei se va încheia contractulă, carele se va substerne Venerab. **Consistoriă** spre revisiune și aprobare.

Planulă și preliminarulă cu ofertele lui precum și condițiunile de licitațiune se potă vedea la presiđiulă comitetulă parochială în **Uzdin**.

Uzdin, în 29. Iunie 1883.

Pentru președintele comitetulă:

Pau Vasilie, m. p.
notariă.

Nestoră Onciă, m. p.
parochă.